

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึงความพึงพอใจและประโยชน์ต่อการรับสื่อด้านการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยดังนี้

เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน ศึกษาหาความสัมพันธ์ของความพึงพอใจและประโยชน์ต่อการรับสื่อด้านการเกษตรของเกษตรกร ตลอดจนศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค ความต้องการและข้อเสนอแนะต่อการรับสื่อด้านการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนใน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 183 คน ประกอบด้วย 5 ตำบล ได้แก่ 1.ตำบลช้างเผือก จำนวน 36 คน 2. ตำบลจำปาขัน จำนวน 33 คน 3. ตำบลห้วยหินลาด จำนวน 36 คน 4.ตำบลหินกอง จำนวน 36 คน 5. ตำบลน้ำคำ 42 จำนวน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science . SPSS /for Windows) แล้วใช้เครื่องมือทางสถิติมาวิเคราะห์ดังนี้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน ใช้สถิติในการพรรณนาวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Dviation) การหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรอิสระโดยวิธี Pearson Product Moment Correlation ทดสอบสมมุติฐานหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน กับ ความพึงพอใจและประโยชน์ต่อการรับสื่อด้านการเกษตรของ ใช้สถิติวิเคราะห์คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analis) โดยการวิเคราะห์แบบขั้นตอน (Stepwise Method) ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน

อายุ เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 35.5 มีอายุระหว่าง 40 - 49 ปี อายุรองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 50 - 59 ปี อายุเฉลี่ยของเกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครอบครัวคือ 45.91 ปี

ระดับการศึกษา เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน ร้อยละ 80.33 เรียนจบชั้นประถมศึกษา เฉลี่ยระดับการศึกษาที่เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนจบ คือ ระดับประถมศึกษา

การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน พบว่า ร้อยละ 39.30 เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร 2 กลุ่ม

สภาพการเป็นผู้นำ เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน ร้อยละ 84.2 ไม่ได้เป็นผู้นำด้านต่าง ๆ ในหมู่บ้าน

สื่อที่ให้ความรู้ด้านการเกษตรที่เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนได้รับ เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนมีการรับความรู้จากสื่อด้านการเกษตรจากสื่อต่าง ๆ อยู่ในระดับน้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.26 คะแนน เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนได้รับข่าวสารความรู้ทางการเกษตรอยู่ในระดับมาก 2 ลำดับ ซึ่งมีคะแนนตั้งแต่ 3.43 คะแนน ขึ้นไป ได้แก่ การรับข่าวสารความรู้ด้านการเกษตรจาก ผู้นำท้องถิ่น และการรับข่าวสารด้านการเกษตรจากเกษตรกรด้วยกัน โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.23 และ 3.99 คะแนน

จำนวนครั้งในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เกษตร เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ ร้อยละ 46.99 ไม่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานเกษตร เฉลี่ยความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานเกษตรคือ 5.78 ครั้ง/ปี

การรับข่าวสารทางการเกษตรจากผู้นำหน่วยงานต่าง ๆ เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน ร้อยละ 78.7 เป็นการรับข่าวสารทางการเกษตรจากผู้นำหน่วยงานต่าง ๆ 1 - 4 กลุ่ม การรับข่าวสารทางการเกษตรจากผู้นำหน่วยงานต่าง ๆ เฉลี่ย 1.21

ข่าวสารที่ได้รับจากสื่อด้านการเกษตรแล้วนำไปเผยแพร่แก่บุคคลอื่น จากการวิเคราะห์พบว่า เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน ร้อยละ 95 นำข่าวสารการเกษตรที่ได้รับไปเผยแพร่กับ 3 กลุ่ม คือ ครอบครัว เพื่อนบ้าน ญาติ ผู้นำในหมู่บ้าน

2. ความพึงพอใจและประโยชน์ต่อการรับสื่อด้านการเกษตรของเกษตรกร ที่มีต่อกรมต่าง ๆ พบว่า

2.1 ความพึงพอใจและประโยชน์ต่อการรับสื่อด้านการเกษตรของเกษตรกรที่มีต่อกรมส่งเสริมการเกษตร

เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนมีความพึงพอใจต่อการรับสื่อด้านการเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.32 คะแนน สื่อที่เกษตรกรได้รับและมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากได้แก่ การทัศนศึกษา/ดูงาน เอกสารแนะนำโครงการสระเก็บน้ำขนาดเล็กเพื่อการเกษตรผสมผสาน การประกวดผลผลิตข้าวหอมมะลิ

เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนได้รับประโยชน์จากสื่อด้านการเกษตร อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.05 คะแนน สื่อที่เกษตรกรได้รับประโยชน์อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ตัวอย่างที่เจ้าหน้าที่จัดแสดงเกี่ยวกับตัวอย่างศัตรูพืช ตัวอย่างที่เจ้าหน้าที่จัดแสดงเกี่ยวกับโรคแมลงเกี่ยวกับข้าว แผ่นพับเรื่องการปลูกผักสวนครัว

2.2 ความพึงพอใจและประโยชน์ต่อการรับสื่อด้านการเกษตรของเกษตรกรที่มีต่อกรมวิชาการเกษตร

เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนมีความพึงพอใจต่อการรับสื่อด้านการเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.50 คะแนน สื่อที่เกษตรกรได้รับและมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากได้แก่ การสาธิตการตัดแต่งกิ่งหม่อน ของจริงแปลงพันธุ์หม่อนประเภทต่าง ๆ ของจริงพันธุ์ใหม่ประเภทต่าง ๆ

เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนได้รับประโยชน์จากสื่อด้านการเกษตร อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.25 คะแนน สื่อที่เกษตรกรได้รับประโยชน์อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การสาธิตการทอผ้า การสาธิตการสาวไหม การสาธิตการตัดแต่งกิ่งหม่อน

2.3 ความพึงพอใจและประโยชน์ต่อการรับสื่อด้านการเกษตรของเกษตรกรที่มีต่อกรมปศุสัตว์

เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนมีความพึงพอใจต่อการรับสื่อด้านการเกษตรอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.46 คะแนน สื่อที่เกษตรกรได้รับและมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากได้แก่ ตัวอย่างของจริงที่เจ้าหน้าที่จัดแสดงเกี่ยวกับพยาธิที่มีในสัตว์แต่ละประเภท แผ่นพับเรื่องโรคแอนแทรกซ์ แผ่นพับโรคแท้งติดต่อในสัตว์

เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนได้รับประโยชน์จากสื่อด้านการเกษตร อยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.34 คะแนน สื่อที่เกษตรกรได้รับประโยชน์อยู่ในระดับมาก ได้แก่ แผ่นพับเรื่องโรคมะเร็ง ไขว้ไขว้ในดับที่เกี่ยวกับสัตว์ แผ่นพับโรคแอนแทรกซ์ และแผ่นพับโรคแพะติดเชื้อในสัตว์

2.4 ความพึงพอใจและประโยชน์ต่อการรับสื่อด้านการเกษตรของเกษตรกรที่มีต่อกรมประมง

เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนมีความพึงพอใจต่อการรับสื่อด้านการเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.20 คะแนน สื่อที่เกษตรกรได้รับและมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ทัศนศึกษาดูงาน

เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนได้รับประโยชน์จากสื่อด้านการเกษตร อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.03 คะแนน สื่อที่เกษตรกรได้รับประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ เพื่อนบ้านที่มีประสบการณ์ด้านการเลี้ยงสัตว์

2.5 ความพึงพอใจและประโยชน์ต่อการรับสื่อด้านการเกษตรของเกษตรกรที่มีต่อกรมพัฒนาที่ดิน

เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนมีความพึงพอใจต่อการรับสื่อด้านการเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.13 คะแนน สื่อที่เกษตรกรได้รับและมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ได้แก่ เอกสารแนะนำดินเสื่อมและวิธีป้องกัน เอกสารแนะนำเรื่องการปลูกพืชคลุมดิน

เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนได้รับประโยชน์จากสื่อด้านการเกษตร อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.25 คะแนน สื่อที่เกษตรกรได้รับประโยชน์อยู่ในระดับมาก ได้แก่ เอกสารแนะนำดินเสื่อมและวิธีป้องกัน

2.6 ความพึงพอใจและประโยชน์ต่อการรับสื่อด้านการเกษตรของเกษตรกรที่มีต่อกรมส่งเสริมสหกรณ์

เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนมีความพึงพอใจต่อการรับสื่อด้านการเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.15 คะแนน สื่อที่เกษตรกรได้รับและมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.22 คะแนน

เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนได้รับประโยชน์จากสื่อด้านการเกษตร อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.05 คะแนน สื่อที่เกษตรกรได้รับประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.13 คะแนน

2.7 ความพึงพอใจและประโยชน์ต่อการรับสื่อด้านการเกษตรของเกษตรกรที่มีต่อกรมป่าไม้

เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนมีความพึงพอใจต่อการรับสื่อด้านการเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.00 คะแนน สื่อที่เกษตรกรได้รับและมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ป่าไม้

เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนได้รับประโยชน์จากสื่อด้านการเกษตร อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 1.92 คะแนน สื่อที่เกษตรกรได้รับประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ป่าไม้

2.8 ความพึงพอใจและประโยชน์ต่อการรับสื่อด้านการเกษตรของเกษตรกรที่มีต่อกรมชลประทาน

เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนมีความพึงพอใจต่อการรับสื่อด้านการเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 1.75 คะแนน สื่อที่เกษตรกรได้รับและมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ชลประทาน

เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนได้รับประโยชน์จากสื่อด้านการเกษตร อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.75 คะแนน สื่อที่เกษตรกรได้รับประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ชลประทาน

3. การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์แบบเพียร์สัน(Pearson Product Moment Correlation) เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรอิสระ

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ดังนี้

3.1 ตำแหน่งของการเป็นผู้นำในหมู่บ้านของเกษตรกรมีความสัมพันธ์ในทางลบและต่ำ กับ ระดับฐานะครอบครัวของเกษตรกร (ที่ระดับ 0.01)

3.2 การนำข่าวสารที่ได้รับไปเผยแพร่แก่บุคคลอื่นมีความสัมพันธ์ในทางลบและต่ำ กับ ระดับฐานะครอบครัวของเกษตรกร (ที่ระดับ 0.05)

3.3 ระดับการศึกษาของเกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนมีความสัมพันธ์ในทางลบและต่ำ กับ อายุของเกษตรกร (ที่ระดับ 0.01)

3.4 การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตรของเกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนมีความสัมพันธ์ในทางบวกและต่ำ กับ อายุของเกษตรกร (ที่ระดับ 0.01)

3.5 การเป็นผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้านมีความสัมพันธ์ในทางบวกและต่ำ กับ ระดับการศึกษาของเกษตรกร (ที่ระดับ 0.05)

3.6 การเป็นผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้านมีความสัมพันธ์ในทางบวกและต่ำ กับ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตรของเกษตรกร (ที่ระดับ 0.05)

3.7 การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตรของเกษตรกรมีความสัมพันธ์ในทางบวกและต่ำ กับ การรับข่าวสารด้านการเกษตรจากบุคคลต่าง ๆ (ที่ระดับ 0.01)

3.8 จำนวนครั้งที่เกษตรกรได้ไปทำการติดต่อกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานเกษตรมีความสัมพันธ์ในทางบวกและปานกลาง กับ สภาพการเป็นผู้นำ (ที่ระดับ 0.01)

3.9 การรับข่าวสารด้านการเกษตรจากบุคคลต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ในทางบวกและต่ำ กับ สภาพการเป็นผู้นำ (ที่ระดับ 0.01)

3.10 การนำข่าวสารที่ได้รับไปเผยแพร่แก่บุคคลอื่นมีความสัมพันธ์ในทางบวกและต่ำ กับ สภาพการเป็นผู้นำ (ที่ระดับ 0.01)

3.11 การนำข่าวสารที่ได้รับไปเผยแพร่แก่บุคคลอื่นมีความสัมพันธ์ในทางบวกและปานกลาง กับ การรับข่าวสารด้านการเกษตรกับบุคคลต่าง ๆ (ที่ระดับ 0.01)

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับความพึงพอใจและประโยชน์ต่อการรับสื่อด้านการเกษตรของเกษตรกร ด้วยวิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุ **Multiple Regression Analysis** แบบ **Stepwise**

ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจและประโยชน์ต่อการรับสื่อด้านการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอสวรรคภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มี 2 ตัวแปร คือ

1. . จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า ความพึงพอใจต่อการรับสื่อด้านการเกษตรของเกษตรกร มีค่าเท่ากับ $-10.838 + 1.297$ คูณด้วย (จำนวนครั้งในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานเกษตร) $+ 21.311$ คูณด้วย (การนำข่าวสารที่ได้รับไปเผยแพร่แก่เกษตรกรรายอื่น) แสดงให้เห็นว่า จำนวนครั้งในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานเกษตรของเกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนถ้ามีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานเกษตรมาก ก็จะมี ความพึงพอใจต่อการรับสื่อด้านการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ มากกว่า เกษตรกรที่ไม่มาติดต่อกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานเกษตรหรือมาติดต่อน้อย และการที่เกษตรกรได้รับข่าวสารด้านการเกษตรมากก็จะมี การนำไปเผยแพร่แก่บุคคลอื่นมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้รับข่าวสารด้านการเกษตร

2. จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า ประโยชน์ที่ได้รับจากสื่อด้านการเกษตรของเกษตรกร มีค่าเท่ากับ $-12.096 + 1.216$ คูณด้วย (จำนวนครั้งในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานเกษตร) $+ 20.420$ คูณด้วย (การนำข่าวสารที่ได้รับไปเผยแพร่แก่เกษตรกรรายอื่น) แสดงให้เห็นว่า จำนวนครั้งในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานเกษตรของเกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนถ้ามีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานเกษตรมาก ก็จะได้รับประโยชน์จากสื่อด้านการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ มากกว่า เกษตรกรที่ไม่มาติดต่อกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานเกษตรหรือมาน้อย และ การที่เกษตรกรได้รับข่าวสารด้านการเกษตรมากก็จะมี การนำไปเผยแพร่แก่บุคคลอื่นมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้รับข่าวสารด้านการเกษตร

5. ปัญหา อุปสรรค ความต้องการ และข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่มีต่อการรับสื่อด้านการเกษตรของเกษตรกร

ปัญหา อุปสรรคของเกษตรกรที่มีต่อการรับสื่อด้านการเกษตร ตามความเห็นของเกษตรกร ได้แก่ เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งพัฒนาด้านการเกษตรต่าง ๆ ไม่ค่อยเข้ามาให้ความรู้แก่เกษตรกรเท่าที่ควร เจ้าหน้าที่หน่วยงานเกษตรไม่ค่อยมีการนำเอกสารแนะนำ แผ่นพับ และสื่อประเภทต่าง ๆ ที่สำคัญในการให้ความรู้แก่เกษตรกร เกษตรกรก็ไม่ค่อยมีเวลาที่จะเข้าไปในหน่วยงานเกษตรต่าง ๆ เท่าที่ควรจึงไม่มีโอกาสได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่เกษตร ในบางครั้งเกษตรกรบางรายก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับสื่อต่าง ๆ ที่เจ้าหน้าที่นำมาแจกเท่าที่ควร

เกษตรกรต้องการข่าวสารความรู้ด้านการเกษตร ได้แก่ การใช้เครื่องมือด้านการเกษตร ประเภทต่าง ๆ อย่างถูกวิธีและปลอดภัย การปลูกผักสวนครัวเพื่อเพิ่มรายได้แก่เกษตรกรโดยไม่ใช้สารพิษ การปรับปรุงดินให้มีสภาพที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกมากขึ้น โรคพืชและศัตรูพืชว่าควรจะมีการป้องกันอย่างไรเมื่อเกิดโรคและศัตรูพืชระบาด วิธีการตลาด การกำหนดราคาของผลผลิต การถนอมอาหารเพื่อเก็บไว้รับประทาน การทำนาวิธีการใหม่ ๆ และเทคนิคที่จะช่วยในการทำนาให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การปลูกยางพารา

เกษตรกรต้องการรับสื่อด้านการเกษตรด้วยวิธีการดังนี้คือ ให้เจ้าหน้าที่เข้ามาอบรมบรรยาย ในหมู่บ้านอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอไม่โซ่มาทำแล้วก็หายไป ควรมีสื่อประเภทต่าง ๆ ที่ให้ประโยชน์ต่อเกษตรกรเพื่อนำเสนอความรู้แก่เกษตรกรจากทุกหน่วยงาน การสาธิตขั้นตอนในการปฏิบัติใจเรื่องการเกษตรทุกเรื่องที่เป็นประโยชน์แก่เกษตรกร

เกษตรกรต้องการให้หน่วยงานที่พัฒนาด้านการเกษตรปรับปรุงสื่อด้านการเกษตร คือ

1. ด้านรูปเล่มและเนื้อหาให้ พกพาสะดวก ทนทาน แข็งแรง เขียนเป็นขั้นตอน อ่านแล้วเข้าใจง่าย สรุปเอาแต่เนื้อความสำคัญมาทำเป็นรูปเล่ม กะทัดรัด ไม่ต้องมีขนาดใหญ่เกินไป
2. ด้านภาพประกอบในสื่อมีภาพตัวอย่างประกอบ มีขั้นตอนวิธีการปฏิบัติอย่างชัดเจน เมื่อเห็นแล้วสามารถเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ ในบางครั้งสีสันทันไม่จำเป็นต้องสวยงามมากนัก แต่ถ้าได้ก็จะดีมากเพราะจะได้เก็บไว้นาน ๆ และรายละเอียดจะต้องดูแล้วเข้าใจง่าย จะมีประโยชน์มาก

ข้อเสนอแนะได้แก่ ให้เจ้าหน้าที่หลาย ๆ หน่วยงานเข้ามาเอาใจใส่ดูแลเกษตรกรตามหมู่บ้านมากขึ้น ให้เจ้าหน้าที่นำสื่อด้านการเกษตรที่สำคัญทุกประเภทมาเผยแพร่แก่เกษตรกรให้มากขึ้นทุกครั้งที่มีการออกพื้นที่ เมื่อมีเจ้าหน้าที่ออกมาแนะนำ ริเริ่มโครงการ ก็ควรจะมีการติดตามประเมินผล ให้โอกาสแก่เกษตรกรที่ไม่ใช่สมาชิกในองค์กรต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นเข้ารับฟังบ้าง ให้มีศูนย์ข้อมูลข่าวสารในด้านการเกษตรของทุกหน่วยงานเกิดขึ้นในทุกหมู่บ้านโดยไม่ต้องผ่าน อบต. เพราะมีความล่าช้า

และอื่น ๆ คือ ให้การแจกเมล็ดพันธุ์พืชที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกในพื้นที่แต่ละหมู่บ้าน เมื่อเกิดเหตุการณ์วิกฤตต่าง ๆ ฝึกปฏิบัติกิจกรรมในด้านการเกษตร อยากให้มีการทัศนศึกษา/ดูงาน ถ้าหน่วยงานเกษตรเปิดโอกาสให้แก่เกษตรกร อยากให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณในการสร้างอาชีพเสริมให้กับเกษตรกรไม่ว่าจะเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หรือเกษตรกรในกลุ่มต่าง ๆ อย่างทั่วถึง อยากได้คลองส่งน้ำส่งไปยังพื้นที่ที่ขาดน้ำ เพื่อใช้ในการทำการเกษตรเนื่องจากสภาพพื้นที่ของเกษตรกรในอำเภอสุวรรณภูมิมีความแห้งแล้ง

การอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจและประโยชน์ในการรับสื่อด้านการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร ศึกษาหาความสัมพันธ์ของความพึงพอใจและประโยชน์ต่อการรับสื่อด้านการเกษตรของเกษตรกร ตลอดจนศึกษาถึงปัญหา อุปสรรค ความต้องการและข้อเสนอแนะของเกษตรกร ผลการศึกษาค้นคว้าสามารถนำมา อภิปรายโดยแยกตามประเด็นของความพึงพอใจและประโยชน์ต่อการรับสื่อดังนี้

1. ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อสื่อด้านการเกษตรจากกรมต่าง ๆ พบว่าเกษตรกรที่มีความพึงพอใจต่อสื่อประเภท การสาธิตการตัดแต่งกิ่งหม่อนของกรมวิชาการเกษตรอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องจากว่า เมื่อเกษตรกรที่ได้ไปดูการสาธิตนำมาปฏิบัติเพื่อที่จะเพิ่มปริมาณของใบหม่อน และใบหม่อนที่ออกมาจะได้มีประสิทธิภาพ เหมาะแก่การนำไปเลี้ยงไหมให้ได้ไหมที่มีคุณภาพ

2. ระดับประโยชน์ในการรับสื่อด้านการเกษตรของกรมต่าง ๆ พบว่าเกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนได้รับประโยชน์จากการรับสื่อประเภท แผ่นพับเรื่องพยาธิใบไม้ตับที่เกิดกับสัตว์ของกรมปศุสัตว์อยู่ในระดับมาก อาจเนื่องจากว่าเกษตรกรได้นำความรู้ที่ได้รับจากการอ่านแผ่นพับมาปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสมกับสัตว์ที่เกษตรกรเลี้ยง

3. ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการรับสื่อด้านการเกษตร

3.1 เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนถ้ามีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานเกษตรมาก ก็จะมี ความพึงพอใจต่อการรับสื่อด้านการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ มากกว่า เกษตรกรที่ไม่มาติดต่อกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานเกษตรหรือน้อยกว่า อาจเป็นเพราะการที่เกษตรกรมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เกษตรมากจะมีการพูดคุย สนทนา หรือปรึกษาปัญหาด้านการเกษตร จึงทำให้เกษตรกรได้รับความรู้เพิ่มเติมจากที่มีอยู่ จึงทำให้เกษตรกรมีความสนใจ ที่จะเข้าไปพบเจ้าหน้าที่

3.2 การที่เกษตรกรได้รับข่าวสารด้านการเกษตรมากก็จะมีการนำไปเผยแพร่แก่บุคคลอื่นมาก เพราะเมื่อเกษตรกรได้รับมาแล้วก็จะมีการนำไปพูดคุยเผยแพร่แก่คนในครัวเรือนของตนเองญาติ หรือแม้แต่ผู้ใหญ่บ้าน หรือหัวหน้ากลุ่มเกษตรกรต่าง ๆ เพื่อปรึกษาหารือถึงปัญหาทางด้านการเกษตร แล้วหาแนวทางแก้ไขเพื่อให้ได้ผลผลิตของตนเพิ่มมากขึ้น แต่ถ้าเกษตรกรที่ไม่ได้รับข่าวสารด้านการเกษตร ก็จะไม่ค่อยมีโอกาสที่จะไปเผยแพร่แก่บุคคลอื่นเท่าที่ควร เพราะไม่รู้ว่าจะไปปรึกษาเรื่องอะไร เนื่องจากตนเองก็ไม่มีความรู้

4. ประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับจากสื่อด้านการเกษตร

4.1 การที่เกษตรกรไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานเกษตรมากก็จะได้รับประโยชน์มาก กล่าวคือ มีโอกาสที่จะได้รับสื่อประเภทต่าง ๆ จากเจ้าหน้าที่ หรือดูตัวอย่างของจริงที่เจ้าหน้าที่จัดแสดง ได้ไปดูการสาธิต การทำสวนศึกษา มีโอกาสได้รับข่าวสารความรู้ที่จะนำมาใช้ในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรของตนเพื่อพัฒนาการผลิตของตนได้

4.2 เกษตรกรได้รับข่าวสารจากสื่อด้านการเกษตรแล้วนำไปเผยแพร่แก่บุคคลอื่นก็ได้ประโยชน์จากสื่อด้านการเกษตร มากกว่า เกษตรกรที่ได้รับข่าวสารด้านการเกษตรน้อยและเมื่อได้รับข่าวสารน้อยก็จะเป็นผลทำให้การนำไปเผยแพร่ต่อบุคคลอื่นน้อยลงตาม คือ เกษตรกรจะมีความรู้เพิ่มเติมพอที่จะสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต และสามารถที่จะนำไปถ่ายทอดและเผยแพร่แก่คนในครอบครัว ญาติ เพื่อนบ้าน หรือแม้แต่ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน ที่บางคนอาจจะไม่ได้รับรู้ข่าวสารด้านการเกษตรเลยก็ได้ แต่ถ้าเมื่อใดที่เกษตรกรไม่ได้รับความรู้ด้านการเกษตรจากสื่อต่าง ๆ เขาก็ไม่สามารถนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่แก่บุคคลอื่นได้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนอแนะข้อคิดเห็นบางประการอันเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ใช้ในการปรับปรุงเกี่ยวกับการดำเนินงานของหน่วยงานเกษตรต่าง ๆ

1. จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า ความพึงพอใจต่อการรับสื่อด้านการเกษตรของเกษตรกร มีค่าเท่ากับ $-10.838 + 1.297$ คูณด้วย (จำนวนครั้งในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานเกษตร) $+ 21.311$ คูณด้วย (การนำข่าวสารที่ได้รับไปเผยแพร่แก่เกษตรกรรายอื่น) แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนถ้ามีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานเกษตรมาก ก็จะมี ความพึงพอใจต่อการรับสื่อมากแล้วมีการนำไปเผยแพร่แก่บุคคลอื่นมากด้วยและเมื่อเป็นเช่นนี้แล้วเกษตรกรรายอื่น

เกษตรกรควรจะไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่บ้างเพื่อประโยชน์ของตัวเองเกษตรกรเอง แต่ในอีกทางหนึ่ง เจ้าหน้าที่ก็ต้องพยายามหาโอกาสที่จะเข้าไปเผยแพร่ข่าวสารความรู้ด้านการเกษตรแก่เกษตรกรด้วย และควรที่จะมีการติดตามประเมินผลตัวเจ้าหน้าที่ด้วยว่าได้มีการไปให้ความรู้แก่เกษตรกรจริงหรือไม่เพื่อที่จะได้เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานด้วย และที่สำคัญคือ เจ้าหน้าที่และเกษตรกรก็ต้องหันหน้าเข้าหากันและปรึกษาหารือกัน มีอะไรที่ช่วยกันได้ก็ช่วยกันไป เพื่อความก้าวหน้าของทั้งเจ้าหน้าที่และเกษตรกรรวมไปถึงความก้าวหน้าของการเกษตรไทยอีกด้วย

2. จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า ประโยชน์ที่ได้รับจากสื่อด้านการเกษตรของเกษตรกร มีค่าเท่ากับ $-12.096 + 1.216$ คูณด้วย (จำนวนครั้งในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานเกษตร) $+ 20.420$ คูณด้วย (การนำข่าวสารที่ได้รับไปเผยแพร่แก่เกษตรกรรายอื่น) ถ้าเกษตรกรมีโอกาสมีโอกาสติดต่อกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานเกษตรต่าง ๆ จะได้รับข่าวสารด้านการเกษตรมาก

เนื่องจากการเข้าไปติดต่อประสานงานโดยตรง มีโอกาสได้รับเอกสารแนะนำต่าง ๆ และบางครั้งบางสิ่งที่ไม่เคยพบเห็นก็อาจจะได้เห็น และข่าวสารที่ได้รับจากสื่อด้านการเกษตรมากเกษตรกรก็จะนำความรู้ไปเผยแพร่ให้แก่เกษตรกรรายอื่นมาก และเกษตรกรก็จะได้รับประโยชน์จากสื่อแต่ละประเภทมากขึ้นและสามารถนำไปปฏิบัติและประกอบอาชีพได้ แต่อย่าลืมว่าเจ้าหน้าที่ก็ควรที่จะมีการติดตามผล อย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะเป็นการประเมินว่า สิ่งที่เจ้าหน้าที่ได้มอบให้แก่เกษตรกรไปนั้นมีประโยชน์จริงหรือไม่ และทั้งสองฝ่ายต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังเพื่อที่จะได้ประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย และไม่ก่อให้เกิดการสิ้นเปลืองงบประมาณที่ไม่จำเป็น

3. สื่อที่ให้ประโยชน์น้อยในการวิจัยครั้งนี้ คือ

3.1 แผ่นพับการปลูกถั่วเขียวหลังการทำนา เนื่องจากว่า ในพื้นที่ที่ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูล เกษตรกรได้ทำการปลูกถั่วเขียวแต่ผลผลิตที่ได้ไม่มากเท่าที่ควร สภาพพื้นดินแห้งแล้ง หรือไม่ได้ผลผลิต เกษตรกรจึงไม่ได้รับประโยชน์เท่าที่ควร

3.2 แพลงส่งเสริม / สาริต การปลูกพริกครบวงจร เพราะเกษตรกรนำไปปฏิบัติแต่ได้ผลผลิตน้อย และส่วนมากจะเป็นการปลูกเพื่อบริโภคเท่านั้น ไม่ได้ทำเป็นอาชีพ

3.3 หมอদিনอาสา เพราะ เกษตรกรไม่ทราบว่าหมอদিনอาสาที่มีในหมู่บ้านของตนนั้นมีหน้าที่ทำอะไร ให้ประโยชน์ในด้านใดและจะช่วยอะไรให้กับหมู่บ้านได้ และหมอদিনอาสาบางรายก็ให้ความรู้หรือคำปรึกษาแก่เกษตรกรในหมู่บ้านของตนน้อย

ดังนั้นรัฐบาลจึงควรที่จะมีการพิจารณาการผลิตสื่อที่เป็นความต้องการและให้ประโยชน์ต่อเกษตรกรอย่างแท้จริง

4. เนื่องจากเกษตรกรไม่ค่อยมีโอกาสได้รับประโยชน์จากสื่อที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการเกษตรเท่าที่ควร ดังนั้นจึงมีข้อพิจารณาการทำสื่อให้หน่วยงานของรัฐ คือ

4.1 รัฐบาลควรที่จะจัดสรรงบประมาณในบางส่วนที่จะจัดให้เกษตรกรมีโอกาสได้มีการฝึกปฏิบัติ มีการสาริต มีการทัศนศึกษา / ดูงาน เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จบ้างในบางโอกาส

4.2 มีการทำวีดิทัศน์ที่ให้ความรู้ด้านการเกษตรแก่เกษตรกรแล้วนำไปแจกจ่ายให้กับหน่วยงานเพื่อที่จะได้นำไปเปิดให้เกษตรกรชมบ้างในบางโอกาส

4.3 ควรที่จะผลิตเทปบันทึกเสียงเกี่ยวกับผลผลิตด้านการเกษตรไม่ว่าจะเป็นความรู้เรื่องโรคพืช สัตว์ต่าง ๆ การปรับปรุงผลผลิตของเกษตรกรให้ดีขึ้นและเป็นปัจจุบันที่จะแจกจ่ายให้ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านเปิดให้เกษตรกรในหมู่บ้านฟังอย่างทั่วถึง

4.4 เอกสารแนะนำ หรือแผ่นพับ ไปสเตอร์ ที่เป็นรูปภาพ มีขั้นตอนในการปฏิบัติตามได้ ดูแล้วเกษตรกรมีความเข้าใจ ครอบคลุมเนื้อหา ให้เกษตรกรได้รับความรู้อย่างแท้จริง คือ เป็นสิ่งที่ทำในพื้นที่ของเกษตรกร หรือจังหวัดที่เกษตรกรอาศัยอยู่ แบ่งให้เป็นสัดส่วน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจและประโยชน์ต่อการรับสื่อด้านการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

1. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นเพียงการศึกษาเกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดเท่านั้น ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป อาจจะทำการศึกษาอำเภออื่น ๆ ให้มากกว่านี้ เพื่อจะได้เห็นว่าเกษตรกรได้รับความพึงพอใจและได้รับประโยชน์จากสื่อด้านการเกษตรอยู่ในระดับใด เพื่อนำผลการวิเคราะห์นี้เสนอต่อหน่วยงานเกษตรต่าง ๆ ให้ทราบผลที่แท้จริง เพื่อที่จะได้นำไปปรับปรุงแก้ไขให้ได้สื่อแต่ละประเภทมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น

2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเกี่ยวกับเกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปอาจจะทำการศึกษาเกี่ยวกับการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของผู้นำชุมชนที่กระจายข่าวสารความรู้ด้านการเกษตรไปสู่เกษตรกรในหมู่บ้าน

3. ควรจะทำการศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของสื่อที่ผลิต คือ ใช้น้ำแล้วเกิดประโยชน์มากแค่ไหน คุ่มค่าหรือไม่ และผลที่ได้รับเป็นอย่างไร

4. ควรมีการศึกษาประเมินผลว่า การที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานเกษตรแต่ละหน่วยงานผลิตสื่อแต่ละประเภทออกมานั้น มีประโยชน์ต่อเกษตรกรจริงหรือไม่ เพื่อที่เจ้าหน้าที่จะได้นำไปใช้ประโยชน์จริง ๆ และตรงกับปัญหาหรือเหตุการณ์ที่ต้องการจะทำการเผยแพร่ จะได้ไม่เป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณในการผลิตโดยไม่จำเป็น